

TC.

Dr. Kozma Ákos

Alapvető Jogok biztosa

Budapest

tárgy: utólagos normakontroll eljárás kezdeményezésének indítványozása
hivatkozási szám: AJB-3479/2021.

Tisztelt Biztos Úr!

Ön AJB-3479/2021. szám alatt jelentést (a továbbiakban: Jelentés) adott ki az önköltséges PCR-teszthez kötött elektív műtétek alkotmányosságának vizsgálatáról. Ebben megállapította, hogy a vizsgálat idejében fennálló helyzet több okból is az alapvető jogokkal összefüggő visszásságot okozott, amelynek orvoslása érdekében a vizsgálat alapjául szolgáló utasítások, körlevelek visszavonására kérte fel az emberi erőforrások miniszterét.

A helyzet azóta annyiban változott, hogy a kormány a kifogásolt szabályokat rendeleti szintre emelte – ezzel orvosolva a Jelentés 2. pontjában megállapított, a jogbiztonság követelményét ért, formai természetű sérelmeket.

A jogalkotó ugyanakkor deklarálta, hogy a Jelentésben foglalt további alkotmányossági észrevételekkel nem ért egyet. Mint közleményében jelezte, „Magyarországon a koronavírus elleni védőoltás ingyenes, minden oltásból megfelelő mennyiség áll rendelkezésre. A jelenlegi szabályozás szerint az egészségügyi ellátásban halasztható műtétek esetében nem szükséges a PCR teszt annak, aki beoltatta magát vagy 4 hónapon belül átesett a koronavírus fertőzésen. Térítésmentes a PCR-teszt annak, aki önhibáján kívül nem vehette fel az oltást.

A kormány álláspontja szerint, mivel minden magyar állampolgár ingyenesen veheti fel a koronavírus elleni védőoltást, ezért semmi sem indokolja, hogy az adófizető magyar emberek állják azoknak a halasztható műtét előtt álló betegeknek a PCR teszt költségeit, akiknél a teszt elvégzésére kizárólag azért van szükség, mert szabad akaratukból nem éltek az oltás lehetőségével.

A Kormány szerint, szemben az ombudsman véleményével, éppen az ezzel ellentétes szabályozás lenne alkotmányosan kifogásolható.”

Az ezzel összhangban megalkotott, a tervezhető fogászati ellátások, a rehabilitációs ellátások, valamint a tervezhető invazív beavatkozások veszélyhelyzeti rendjéről szóló 469/2021. (VIII. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) tehát változatlan tartalommal szabályozza a kérdést, vagyis továbbra is megállapítja a Jelentésben megállapított visszásságokat, mégpedig a következők szerint.

A Jelentés 3.1. pontjának megállapításai szerint a társadalombiztosítás által finanszírozott egészségügyi ellátások igénybevételének védettségi igazolványhoz kötése aggályokat vet fel. A Rendelet éppen ezt a szabályt vezette be: a 2. § (1) és (2) bekezdése a védettségi igazolvány meglétéhez – vagy önköltségen végzett teszthez, amely az alábbiak szerinti további alapjogsértéseknek ágyaz meg – köti egyes egészségügyi szolgáltatások igénybe vehetőségét.

A Jelentés 3.3. pontja kitér arra is, hogy az (egészségügyi) önrendelkezési jog szükségtelen és aránytalan korlátját jelenti, hogy egyes egészségügyi szolgáltatások csak a védőoltás felvétele után vagy önköltséges teszt elvégzésével vehetők igénybe, hiszen ez túlmutat az állam által jogszerűen alkalmazható ösztönzők eszközrendszerén, mégpedig mind az oltás felvétele, mind az elektív beavatkozásban való részesülés tekintetében.

A 3.4. pont részletesen levezeti, hogy az egészségügyi ellátás biztosításával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményével összefüggő visszásságot okoz az egészségügyi szakirányítási szervek azon döntése, amely az ellátások hozzáférhetősége, feltételrendszere tekintetében különbséget tesz a védettségi igazolvánnyal rendelkező és nem rendelkező személyek között. A Rendelet azonban ilyen szabályokat is tartalmaz, amikor az 1. § (1) bekezdésében kimondja, hogy a Rendelet szempontjából az számít koronavírus ellen védettnek, aki ezt a védettségi igazolványának bemutatásával igazolja. A jogalkotó azonban figyelmen kívül hagyta azt a ténytet, hogy a védettségi igazolvány nem a védettséget, hanem csak a védőoltás – adott esetben annak is csak az első dózisának – felvételét tanúsítja, így a megkülönböztetés elfogadhatóságához szükséges ésszerűségi követelmény nem valósul meg.

A Jelentés ugyan kifejezetten nem tér ki a vizsgált korlátozás szegényekre gyakorolt hatására, de elvárásként fogalmazza meg, hogy a védőoltás felvételére ösztönző eszközöknek reális választási lehetőséget kell hagyniuk az érintettek számára alapjogaik gyakorlása tekintetében. Megítélésünk szerint a jogellenes hátrányos megkülönböztetés, illetve az önrendelkezési jog jogellenes korlátozása körében értékelhető az is, hogy a PCR-tesztek költsége olyan magas, hogy az a szegényebb társadalmi csoportokba tartozók számára megfizethetetlen. Így az ő számukra a választási lehetőség csakis az egészségügyi ellátás igénybe vételétől való tartózkodás, vagy a védőoltás jobb meggyőződésük ellenére történő felvétele lehet.

A Rendelet kitér néhány olyan részletkérdés szabályozására, amelyek a korábbi utasításokban, körlevelekben nem szerepeltek, így például kiskorúak és kísérőik számára ingyenessé teszi a tesztelést [3. § (1) a) pont és (2) bekezdés], ezek a kitételek azonban az alapvető alapjogsértéseket, amelyeket a Jelentés megállapított, nem orvosolják.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a jogalkotó olyan pszeudonormákat emelt jogszabályi szintre, amelyekről az Alapvető Jogok Biztosa korábban jelezte, hogy alapjogokkal összefüggő visszásságokat okoznak. A jogalkotó azonban a Biztos álláspontjával tudatosan szembehelyezkedve megerősítette az alapjogsértő szabályokat, vagyis nem orvosolta a Biztos jelzésének megfelelően azokat.

A visszásságok tehát továbbra is lényegében változatlanul fennállnak.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 2. § (3) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa kezdeményezheti az Alkotmánybíróságnál a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatát; a 34. § értelmében az Alkotmánybíróságról szóló törvényben meghatározottak szerint fordulhat az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 24. § (2) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa utólagos normakontroll eljárást kezdeményezhet. Az Alkotmánybíróság a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját az alapvető jogok biztosának határozott kérelmet tartalmazó indítványa alapján akkor vizsgálja, ha az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint a jogszabály alaptörvény-ellenessége fennáll.

Tekintettel arra, hogy a fentiekben levezetett módon a jogszabály alaptörvény-ellenessége az Ön által megállapítottak szerint is fennáll, kérem, hogy éljen az utólagos normakontroll indítványozásának hatáskörével, kezdeményezve a Rendelet Alkotmánybíróság általi megsemmisítését.

Tisztelettel:

Budapest, 2021. augusztus 18.

Dr. Szabó Máté
szakmai igazgató
Társaság a Szabadságjogokért